

FORTUNY, LES PARETS I LA SEDA

Josep Pujol i Coll

Us saluda tan bon punt heu entrat a l'exposició, després d'haver traspasat el cancell de la mansió modernista que la Caixa té al passeig de Sant Joan. És l'autoretrat d'un noi de Reus, cabellera salvatge i un punt lluent a l'esguard. Un jove de disset anys que encara no sabia —o potser sí?— el món de sedes que l'esperava.

Les sales de l'exposició són plenes d'un públic absolutament heterogeni. Hi ha els inevitables estudiants d'institut, angoixats per les preguntes capcioses dels seus dossiers, davant un llenç aclaparador de quasi dos metres de sang i fetge: «Contextualitzar el quadre *La Batalla de Vād-Ras* amb la biografia de M. Fortuny». I han de recordar el viatge al Marroc d'aquell Fortuny jove, becat per la Diputació de Barcelona per pintar escenes de la guerra d'Àfrica. I, també, per descobrir-hi el vigor de les pinzellades ràpides i precises, la llum del sud rebotada damunt les parets clares, àrabs i odalisques per complauré els gustos del vuitcents, àvid d'exotisme.

Un núvol davant *El col·leccionista d'estampes*: una senyora, molt entenimentada, explica un grapat d'anècdotes al seu grup d'amigues, per fer temps abans d'anar a berenar a alguna granja blanca. S'hi queden ben encantades, i s'acosten al quadre per tal de contemplar cada centímetre quadrat de preciosisme. Enllà, un jove d'abric llarg i cabell engominat s'ha aturat davant el *retrat de Rosina Bini*, on el gest d'una mà destra reviu en cada pinzellada.

És que avui, com fa més de cent anys, Fortuny vol plaure a tothom. Als qui busquen el virtuosisme i la perfecció tècnica, els ofereix teles que fan el mateix efecte que una delicada vànova de ganxet de l'àvia, on no s'ha estalviat ni temps ni paciència, i l'esforç queda palès a qualsevol racó de l'obra. D'altres hi trobaran plantejaments de problemes estrictament pictòrics que el lliguen a les mateixes preocupacions de l'avantguarda de l'època, l'impressionisme incipient: la llum actuant sobre els colors. Una llum que festeja els cossos i esclata, viva i trèmula, des dels blancs i els rojos de les vestimentes àrabs, des de les sedes d'un interior rococó, des de les pells d'oliva dels gitanos. Una llum que vola a pleret en les platges i els cels i els mars italians de Portici, quan un pintor celebrat però tip de pintar moros i casaques es decideix a iniciar una aventura personal —i poc rendible— poc abans que el sorprengui una mort prematura als trenta-sis anys.

Marià Fortuny va fer concessions, moltes concessions al seu temps. Va pintar els temes que calia pintar amb un rigor professional indiscutible. D'una banda, això va reportar-li sumptuoses compensacions, una vida de luxe amada amb una merescuda fama en vida. Però tanta riquesa i un prestigi reconegut massa d'hora sembla que a la llarga treuen punts, a l'hora d'avaluar un artista de cara a la jerarquització de les històries de l'art. Es va deixar seduir per la lluentor de la seda. I tanmateix, si mirem més enllà, darrera les figures

de gitanes ballant, al fons de les escenes àrabs, o com a protagonista nua de tot el quadre al *Corral de toros*, ni ha unes parets que amaguen un altre Fortuny. Són murs que centren les seves preocupacions pictòriques personals a les zones discretes que ningú, fora d'ell, pren en consideració. Ens deixa enfavats en les delicadeses dels cossos, les plantes i els objectes, mentre ell experimenta aquella acció de la llum que l'obsedeix en superfícies despullades que s'omplen de color i de matèria, denses i vibrants, absolutament modernes i personals. I a la fi, no sabem amb qui quedar-nos: Marià Fortuny, avantguardista i pompiet, discret i celebrat, personalíssim i servil amb el seu temps. Fortuny: les parets i la seda.